

Elva Filatelists

Elva Filatelistide Seltsi infoleht

1995. AASTA

SEPTEMBER

Nr. 5 (21)

MEENUTUSI "ESTONIA" V NÄITUSELT ELVAS

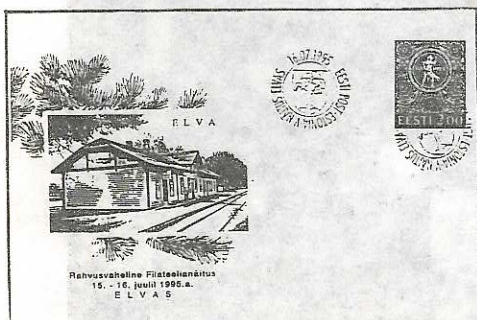
MARGIKLUBI «ESTONIA»
V KOKKUTULEK JA
R/V NÄITUS ELVAS
14.–16. JUULI 1995

Suurendus G. Reindorfi
vapimargist Tartumaa

1991—Otepää · 1992—Viljandi
1993—Haapsalu · 1994—Pärnu

"Estonia" V näitusel ja kokkutulekul Elvas müügil olnud Ülo Laul'i trükitud meeneplokk (üleval) ja Elva-Peedult pärit kunstnik Arno Mägi' kujundatud suveniirumbrik Elva raudteejaama kujutisega (all - vähendatud).

15.-16. juulil k.a. toimus Filateelia Klubi "Estonia" ja Elva Filatelistide Seltsi korraldusel Elva Keskkooli ruumides (nüüdsest Elva Gümnaasium) rahvusvaheline filateelianäitus "Estonia" V. Näituse ettevalmistustöö algas juba aasta tagasi, kusjuures kogu tehniline ettevalmistus jäi Elva Filatelistide Seltsi kanda, finantsid "Estonia" klubile. Selleks moodustati Elvas vastavad toimkonnad. Tööde ettevalmistamisel oli meil palju häid abilisid: Elva Gümnaasiumi asedirektor Tiit Ustav (Elva FS juhatusel liige) andis meie käsutusse koolimaja, Elva Sidejaoskonna juhataja Oie Koppel aitas transpordiga ja moodustas kohapeal erisidejaoskonna, Elva politseikomissar Kai Tennosäär kindlustas näitusesaalis öise politseivalve ja Tartu Filatelistide Seltsi esimees Aare Martinson andis kasutada näituse stendid. Materjalide Tartust Elva ja tagasi transportimisel olid agaralt abis juhatusel esimees Raivo Murak, aseesimees Aleksander Lepik, Heino Villem, Peeter Vister ja Aivar Kuuskvere. Käes on sobiv moment kõigi nimetatute tänamiseks.

Näitusel esinesid põhiliselt Eesti ja Soome filatelistid, kuid oli esindatud ka USA sealse eestlase Heino Nurmbergi isik. Eestlastelt oli kokku 11 kogu, soomlastelt 4 ja Ameerikast 1 - kokku 16 kogu, neist 2 filokartistidelt.

Elva FS vahendusel esinesid näitusel Heino Nurmberg Ameerikast, Antero Tarvainen Soomest, Tiit Kasper Tartust, Sja G.Kirs Elvast.

Näituse teisel päeval korraldati samas ka traditsiooniline kollektsionääride kokkutulek, kus toimus neid huvitava materjali ost-müük ja vahetus. Samuti oksjon. Koolimajas töötas kaks päeva ajutine erisidejaoskond. Kirju võtsid vastu ja tembeldasid EP eritempliga Elva Sidejaoskonna juhataja Oie Koppel ja sideoperaator Vaike Tenno. Meie arvates esmakordselt näituse ajaloo Elva näitusel anti mõlemal päeval elavat taustmuusikat. Süntesaatoril mängis Jüri Rosin.

Nii näitus, kui ka kokkutulek tuleb lugeda igati kordaläinuks. Kohal oli ka 60-liikmeline ekskursioon Soomest, nende seas ka Elva FS toetaja perekond Meriläinen Rootsist.

13. augustil k.a. saadetud kirjas tänas Soome Eesti Filatelistide Seltsi esimees Jari Forsblom Elva Filatelistide Seltsi tegelasi ja esimees Raivo Murak'ut hästi korraldatud näituse eest.

Kahju ainult, et juba selle näituse erisidejaoskonnas ei olnud kasutusel ka päevakohast T-templit (loe ka lk. 5 Elmar Ojaste vastavat artiklit).

Kuna enamusel meie filatelistidel ei ole ajaloolist filatelistlikku materjali, siis ei ole nad saanud osa võtta senistest näitustest, mispärast teen ettepaneku Tartu, Elva, Otepää ja kõigile teistele filatelistidele nii kodu kui ka välismaal korraldada 1996.a. Tartus "Modern-filateelia" näitus mil tohib välja panna ainult viimastel aastatel ilmunud materjali ja tervikasjad.

Väljapanekuid hindas näituse žürii koosseisus Ants Lõhmus, Ants Linnard, Anna Kuusik-Golubova ja Jorma Lindeblad. Tulemused olid järgmised:

1. A. Raid, Eesti, "I Maailmasõda, transport" Kuldmedal.
  2. D. Solomka, Eesti, "Eest Post" Ajutised templid 1918-1921. Kuldmedal.
  3. P. Erelt, Eesti, "Eesti ja eestlased - postiajalugu 1939-1949" Suur vermeilmedal.
  4. A. Ischupa, Soome, "Ranska" SV-medal
  5. A. Tarvainen, Soome, "Rotary Activities" Suur vermeilmedal.
  6. H. Nurmberg, USA, "Päo-kaartkirjad" Vermeilmedal
  7. K. Hirvikooski, Soome, "Suomen automaattimerkit" Hõbemedal
  8. E. Valpi, Eesti, (posthummuselt) "Lärvapost Läänemerele" Hõbemedal.
  9. O. Wuorensola, Soome, "Meripostin USA'ssa tai sielta muihin maihin 1838-1940" Hõbemedal.
  10. K. Vimmisaare, Eesti, "Paavstide välisreisid" Hõbetatud pronks.
  11. K. Kokk, Eesti, "Postitembeldused Eestis 1918-1920" Pronksmedal.
- Nõelaklassis said R. K. Klaus hõbenõela, T. Talsare hõbetatud pronksnõela, Sja K. Kirs pronksnõela (Viimased eksponeerisid Tartu perforeeritud). Filokartistid Tiit Kasper ja V. Kuik said diplomid. Heino Villem ja Gunnar Kirs

L Ü H I D A L T

Elva Filatelistide Seltsi liikmeks võeti vastu TAIVOS AAGI Kanadast.

Tartu Filatelistide Seltsi assecsimeheks valiti JAANUS JÄRS.

8.-10. septembril 1995.a. toimub Riias suur filateelianäitus ja kollektsionääride kokkutulek. Osa võtab ka Eesti Postmark, aga seekord eritemplid ei tule. EF ja EPM

FOTOMEENUTUSI "ESTONIA" V NÄITUSELT

Foto Erich Karu

Foto 1. Vaade näitusesaali

Foto August Lepik

Foto 5. Elva Erisidejaoskond näitusel. Tööhoos on Elva Sidejaoskonna juhataja Õie Koppel (paremal) ja sideoperaator Vaike Tenno.

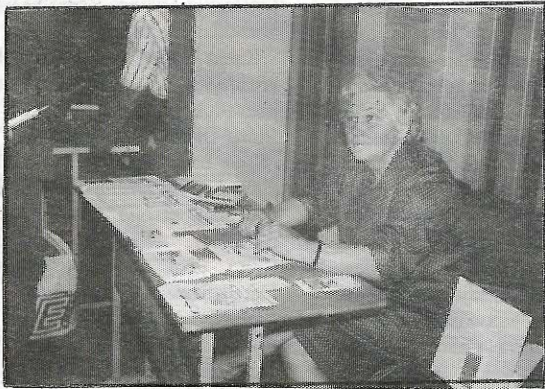

Foto Ilmar Laul

Foto 2. "Elva Filatelisti" toimetuse laud kokkutulekul. Laua taga toimetuse liige Salme Kirs.

Foto Ilmar Laul

Foto 6. Elva FS aseesimees Aleksander Lepik koos piletimüüjatega

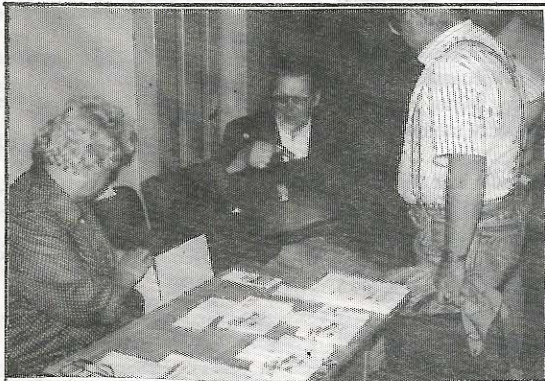

Foto Ilmar Laul

Foto 3. Istuvad Salme Kirs ja toimetaja Gunnar Kirs.

Foto August Lepik

Foto 7. Vaade kollektsionääride kokkutulekule

Foto Ilmar Laul

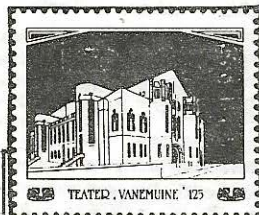
Foto 4. Züri liikmed tööhoos.

Foto Erich Karu

Foto 8. Vaade kollektsionääride kokkutulekule

Teater "Vanemuine" 125

Väljalaskeaeg: 14. august 1995. a.
Trükk offset; perforatsioon 14:14
Kujundas: Maret Olvet; poogen 5x10
Trükiarv: 1 037 600; Trükk. VABA MAA
Tellimisnumber: 093-06-1995

Mõlemal juhul
oli FDC
1995-10

Esimese päeva
tempel oli ka-
sutusel Tartus
ja Tallinnas.

TEATER "VANEMUINE" 125

IDC

Härna G.Kirs
Valga mnt. 1A
EE-2442 E L V A

Lydia Koidula näitemängu "Saaremaa onupoeg" etendus Tartu laulu- ja mänguseltsi "Vanemuine" 5. aastapäeva tähistamiseks 6. ja 7. juulil (vana kalendri järgi 24. ja 25. juunil) 1870 loetakse eesti rahvusliku teatri alguseks ning ühtlasi teatri "Vanemuine" asutamiseks. 125 tegevusaasta jooksul on teatris töötanud hulk nimekaid lavastajaid, näitlejaid ja muusikuid, on esitatud sõna- kui ka muusikalavastusi ning balletti. 1906. aastal sai teater kutseliseks. Selle esimene etendus toimus sama aasta 26. (13.) augustil eelmisel päeval avatud Põhjamaade juugendstiilis teatrihoones (arh. Armas Elias Lindgren), mis hävis Teises Maailmasõjas. Praegu tegutseb teater aastatel 1967-70 ehitatud hoones. Eesti Postmark

Vanemuine theatre 125th Anniversary

Performance of the play Cousin of Saaremaa by Lydia Koidula to mark the 5th anniversary of the Vanemuine musical and theatrical society of Tartu on 6 and 7 July 1870 are regarded as the founding of the Estonian national theatre and of the Vanemuine Theatre. In its 125 years of activity Vanemuine (name after the mythical Estonian Good of Song) has produced many notable directors and musicians, staging drama, musical performances and ballet. In 1906 the theatre acquired professional status, marking it with the opening night on 26 August in a Nordic art nouveau house (designed by Finnish architect Armas Elias Lindgren) inaugurated the previous day. The house was destroyed in hostilities in World War II. Today, the Vanemuine Theatre plays in house erected 1967-70.

Estonian Stamp

TALLINN 27.10.1995
EESTI POST GÖTEBORGIS

Viimane uudis

29. augustil 1995.a. tuleb käibeale uus postmark "Hoia Eesti Merd!"

125 aastat Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi

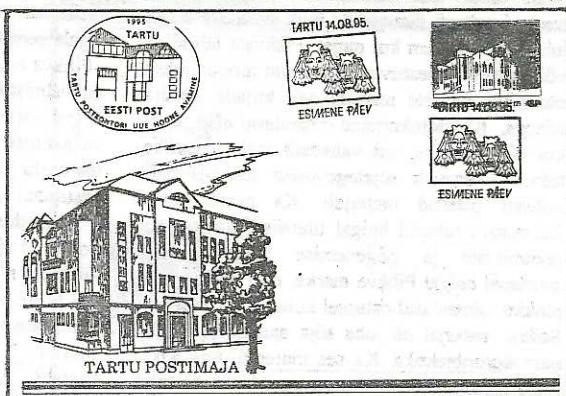
J.V. Janseni algatusel asutatud Tartu, Pärnu ja Viljandi (1871) Põllumeeste Seltsid õpetasid eestisoost põllumehi oma maid edukamalt majandama ning seega paremini vastu seisma mõisnike survele. Põllumeeste Seltsides alanud liikumine suutis 50 aastaga luua majanduslikud eeldused Eesti iseseisvuseks.

Eesti Postmark

Tartu 10. Sidejaoskond untes ruumides

RE "Eesti Post" Tartu Postkontor EE2400 Ruutli tn 15

14. augustil 1995.a. kell 13.00 lõpetas Tartu 10. Sidejaoskond oma töö vanas Tartu Postimajas ja avas ukseid uuesti uues Tartu Postimajas 14. augustil 1995.a. kell 11.00.

Harald Osi

PIHKVA

POSTMARGID JA POSTI AJALUGU 1941 - 1944

Algus "Elva Filatelistis" nr. 2(18) ja 4(20)

ÜLDINE KOKKUVÖTE

Pihkva kohaliku posti- ja selle margi-väljaandetest on juba möödunud 40 * aastat. See on pikk aeg, mis võimaldab vaadata nüüd sündinud faktidele juba teatavast filatelistlikust ajakaugusest. Kahtlemata on tõik, et margid on püsima jäänud suurematesse kataloogidesse ja nende vastu püsib erialaste filatelistide ja posti-ajaloolaste huvi. Ka suuremates margioksjonite kataloogides leidub tihti Pihkva materjali ja suhteliselt kõrged eelhinnangud lasevad oletada, et nende järele püsib nõudmine. Kuigi omaaegsed autorid ja ametisikud oma kirjutustes ning eriti ametlikkudes dokumentides (viimased tänuväärselt säilitatud) püüavad vaikivalt mööda minna endi filatelistlikest huvidest. Pole kahtlust, et need olid siiski küllaltki olulised Pihkva markide sünniloos.

Tänapäeva filatelisti seisukohalt tuleb nendele isikutele olla tänuulik (de Crevenna, de Bary ja de. Schultz), et nad saklastele omase pedantsusega kõik üksikasjad suutsid kirja panna. Tänapäeva uurijatele on vaevalt midagi enam täiendavat lisada. Seega Pihkva oma kohaliku posti ja markidega on episoodika, mis on täielikumalt kirjeldatud kui ükski teine sellelaadne sündmus.

Raske on praegu hinnangut teha tegelikult tänapäevani säilinud Pihkva materjali hulga. Pihkva asus üsna rahutu ja aktiivse rinde tagalas. Sealt liikus läbi tohtu hulk sõjaväelasi ja teadusolevalt oli filatelistide hulk saklastele hulgas juba tollal suurem kui mujal. Pihkvast läbisõidul või enam seal peaturvad ei lasknud mööda juhust rikastuda sealsete markide või kirjade postitamisega. Ka mittekorjajad omandasid neid sealt - kui mitte muuks, siis vähemalt mälestusesemeteks. Olenevalt sõjategevusest hävines palju selliseid ostetud materjali. Ka hävis samuti Saksamaal tohtul hulgal filatelistlike kogusid pommituste ja põgenemise läbi. Kindlasti suuremal hulgal Pihkva marke, eriti heategevuse plokkke, omandasid ostuteel kohalikuks venelased. Selline materjal oli juba sõja ajal kohapealseks mustaturuobjektiks. Ka see materjal, mis Saksa rinde taandumisel selliste inimeste kätte jäi, tuleb praktiliselt kadumaks lugeda.

Suure hulga Pihkva filatelistlikku materjali "päästis" ja säilitas Tõemati juhataja dr. Schultz. Ta oli seal ametis juulist 1941 kuni detsembrini 1942. Tuhandete viisi saatis sama asutus välja kutsed-töökorraldusi venelastele, ning näib, et need korjati ametnikkude poolt kätte saajate käest tagasi dr. Schultz'i isiklikuks tarbeks. Kahtlemata ka FK Sonderführer de Bary samuti filatelist ja Pihkva tegelik markide "valmistaja" ei jätanud võimalusi kasutamata. Muidugi oli seal veel palju teisi.

Dr. Schultz'i kiituseks peab veel mainima, et viivitamatult pärast sõjavangist vabanemist (1947) asus ta Erlangenis tööle Pihkva kohaliku postiajaloo kirjanemisega. Tema veelgi suuremaks tööks tuleb lugeda kogu Saksa sõjaaegseid okupeeritud aladel tegutsenud Saksa Teenistusposti (Deutsche Dienstpost) tegevuse ja postitemplete katalogiseerimist.

Ka dr. Schultz hakkas pärast sõda armutult jälgima ja paljastama vahepeal margiturule ilmunud Pihkva markide võltsinguid ja nende allikaid. Üks selline "isiksus" oli neid juba valmistanud Grodnos 1942 ja nüüd asunud Saksamaale Fürthi. Pidi aga sealt Dr. H. Schultz ja politsei eest põgenema Lõuna Ameerikasse. Dr. Schultz suri 1960 Erlangenis. Temast järelejäänud margid on ammu juba realiseeritud, ja omal ajal oli neid ka rohkesti Londoni ärides saada.

Teistest osalistest suri omaaegne Pihkva FK kol-ltn. de Crevenna juba novembris 1941. FK Sonderführer de Bary ja rida teisi postiga ühenduses olnud ametimehi emigreerusid pärast sõda USA-sse, Sveitsi ja mujale. Viimaste isikute ning nende margikogude saatuse on teadmata. Pihkva Dienstposti juhataja Oberpostmeister Brücker, otsene järglane FK postiasutusele suutis Saksa vägede taandumisel maikuu lõpul 1944 küll pääseda sealt, kuid on jäetult kadunud võitlustes Ida-Preis. Mainimata jääb veel Põhjarinde tagala kommandeeriva kindral-kolonel (kes oli samal ajal Eesti alade kõrgemaks "ainuvallitsejaks") Karl de Roques'i saatuse. Oktoobris 1941 paigutati ta ümber Lõunarinde samale ametikohale. Sõjajärgses sõjakurjategijate kohtus mõisteti talle oktoobris 1948 20 aastat vanglakaristust. Ta suri järgneva aasta Jõulu esimesel pühäl Landsbergi vanglas 70-aastasena. See karistus oli kõigile üllatuseks, kuna see mõisteti ebaimmliku tsiviil-elanikkonna ja sõjavangide kohtlemise eest tagalas. Tegelikult oli von Roques just samade faktide suhtes olnud Berliinis energiline protesteerija ja nõudja, et igatlaadi ebaimmlikkust nõudvad eeskirjad tühistataks. Von Roques oli juba 1933.a. Hitleri võimule tulekul kui ebasaldatav uuele režiimile reservi viidud, kuid 1939 jälle tagalateenistusse kutsutud.

Pihkva eeskujul olid kohalikud margiväljaanded ettevalmistusel ning osalt ka juba kasutusel Peipsi järve taguses Lugas ja Ljadys. Nende väljaannete kohta on täpsemad üksikasjad seni teadmata ja samuti ei ole keegi näinud tegelikult kasutatud tarbekirju nende markidega.

Kirjandust Pihkva kohaliku posti ja markide kohta on rohkesti ilmunud perioodil 1942-1955. Olulisem neist on dr. H. Schultz'i poolt kirjutatud või teiste poolt tema materjali kordamine ainult vähemate parandustega.

Lõpp.
Märkus: * - tähistatud aastaarv on saadud 1982. aastal. Artikli sõnastus avaldatud muutmata kujul.

Käesolev materjal on avaldatud autori Harald Osi ja aastaraamatu "Eesti Filatelist" toimetaja Elmar Ojaste lahkelt loa. Täname neid selle eest. Varem avaldatud aastaraamatus "EESTI FILATELIST" nr. 28 1982.a.

Rohkest on nähtud 1942.a. perioodist ümbrikke - eriti Saksa oksjonitel - mis lähetatud Eesti politsei, piirivalve ja kohtu asutuste poolt Pihkvas asuvalte Eesti Julgeoleku pataljoni, ka Eestische Sicherheits Abt. jne. Enamikus on neile lisatud saklaste katekirjaline märge aadressile "K 785" sorteerimisel. Nimetatud number teatavasti kuulus Pihkvas asuvalte AOK väliposti kontorile. H.Osi

TARTU FILATELISTIDE SELTSI ÜLDKOOSOLEKULT

31. juulil 1995.a. toimus Tartu Filatelistide Seltsi üldkoosolek. Koosolek arutas senise juhatause aseesimehe Johannes Milleri personaalküsimust ja otsustas Johannes Miller ebaväärika käitumise pärast vabastada juhatause aseesimehe kohustest ning heita ta välja Tartu Filatelistide Seltsi liikmest koos keeluga külastada Tartu Filatelistide Seltsi poolt korraldatavaid üritusi. A.M.

Henno Sepp kirjutab Pärnust

Lugesin ajalehest kirjutist Tori ümbriku kohta ja teatan, et selle valmistas kunstnik Johannes Juhanson Kabilis. All vasakul murgal on näha signatuur "JJ". Need tellis hr. Jüri Kask - mees, kes organiseeris kõmulise sõjameeste kokkutuleku Toris, mille KGB tankide toetusel murja ajas. Sellel kokkutulekul olin mina oma orkestriga mängimas vana rahvalikku muusikat. Ümbrikut müüdi kiriku ees ja puhastulu läks kiriku heaks - tõuseb ju kirik varemeist. Ümbriku hind oli 5 krooni, neid telliti 300 tk. Osa olid 99x180 mm (tumedamad). Enamus aga valgeid 114x160. Tori Sidejaoskonna esindaja oli kohal - tembeldas ja võttis ümbrikud kzaasa. Kuulsin, et hr. Kask pidi esindama Muinsuskaitse Seltsi. Ümbrikutele löödi ka suveniirtempli (kõrvaltempli) jäljend, mille kujundas sama kunstnik. Sakslased olid viimati maksnud selle ümbriku tüki 10 DM.

*****

Kuna see lugu läheb lehte, siis tahaksin märkida, et väga palju läheb kaduma väliskirju - arvan, et oma 80%. Alate: möödunud jõuludest on minul endal üle 40 kirja kaduma läinud. Henno Sepp

Meie külalisi

1995. aasta juuliku keskpaiku oli "Elv. Filatelisti" toimetuses kulas meie kaugeir lehetelliija Gerhard Pernbaum Argentiinast.

Olles Vigala kandi mehi, viis sõjatee t kodumaast nii kaugele. Elab Argentiin pealinna keskusest 25 km kaugusel Burzac äärelinnas. Kogub Eesti vanu ja kaasaegseid postmarke ja huvitavamaid tervikasji Kahjuks ei ole Argentiinas elavate eestlast seas filatelistide ega filatelistide ühinguid.

Hr. Gerhard Pernbaum on huvitatu Argentiina markide vahetamisest Ees markide vastu. Kui see pakub kellelegi huv siis palun teatada lehe toimetusse - saadan Teie soovid edasi Argentiinasse. G.Kirs

Elmar Ojaste

ERILISTE POSTIASUTUSTE R-TEMPLID N.EESTIS

Esimene teadaolev eriline postiasutus, kus kasutati erilise tekstiga kalendertempli, tegutses teatavasti Austrias, Viinis 1848-07-22-10-22. Templi tekst oli: "Postbureau des Österreich. Reichstages".

Suuremate ürituste, nagu näitused, kongressid, spordisündmused jne. puhul on hiljem ja kõrgis maades tekkinud vajadus eriliste (nimetatud ka eri- või ajutised) postiasutuste avamiseks. Ka iseseisvas Eestis esines neid näituse, laulupidide, filatelistlike ürituste jne. puhul. Huvitaval kombel oli ka Eesti esimene eripostkontor avatud seoses parlamendi tööga (TALLINN - ASUTAV KOGU 1919-04-23 - 1920-05-20). Vaata selle kohta lähemalt EF nr 18/19 - 1976 lk. 99, Elmar Ojaste, "Eripostiasutus Eestis 1919-1940".

Eripostiasutusi iseloomustavad järgmised omadused:

- töötab lühiajaliselt seoses mingi üritusega ja asub tavaliselt selle ruumides (või läheduses), kuid mitte korralise postiasutuse ruumides. Toimetab vähemalt liht- ja tähtposti vastuvõtmist.
- Kasutab kalendertempli, millel on vastav tekst ja/või joonis, markide kustutamiseks.
- Kasutab tavaliselt erilise tekstiga R-lipikuid või R-templi. Selles osas on aga arvukalt erandeid, kusjuures eripostiasutused on kasutanud oma järelevalve postkontori R-templi või lipikuid.

Paljudes maades, nende hulgas ka Rootsis, on kasutusel tihti ametlikud eritemplid ainult lihtsaadetiste leiduvate markide kustutamiseks. Postaalne seos üritusega on ainult posti poolelt väljendatud postkast, kust võetud saadetised ühes teatavas postkontoris tembeldatakse eritempliga. Rootsis nimetatakse taolisi eritempleid "minnespoststämpel" (mälestustempel).

N.Eestis on aga olukord selles osas kaunis ebaselge. Pärast II Maailmasõja lõppu oli Tallinnas toimunud XII Eesti Üldlaulupeo (28. ja 29. juunil 1947) eripostkontor üldse esimesi terves N.Liidus. See ja samuti ka 1950.a. Üldlaulupeo puhul tegutsenud postiasutused vastavad igati eripostiasutuste tunnustele. Hiljem aga tungib sisse N.Liidus kehtiv süsteem. Eritempleid kasutatakse korraliste postiasutuste juures, erilised R-templid või lipikud puuduvad. Paljudel juhtudel, eriti alates 1950-ndate aastate lõpust asendab kalendertempli kas puhtakujuline kõrvaltempel (kuupäev puudub) või nn. periooditempel (millel on antud pikem ajavahemik). Ka viimane tempel on postaalset seisukohast vaadatuna kõrvaltempel ja see nõuab UPU reeglite kohaselt eraldi kalendertempli kasutamist. Seda korraldust N.Liidu postiasutused näivad ka täitvat, eriti välismaale suunatud saadetiste osas.

Viimastel aastatel on mitmel korral N.Eestis esinenud üritusi, kus on osutunud vajalikuks eripostiasutuse avamine, aga eripostitempli valmistamine tohib toimuda ainult Moskvas, ka luba selleks tuleb hankida N.Liidu Siseministeeriumilt, mis näib olevat väga keerukas ja aeganõudev ettevõtte. Sisemaiseid (3-märgiga) tähttempleid võib aga Tallinna Peapostkontor teenoaliselt valmistada ise ja neid ka kasutada. Postiasutus paigutatakse (vähemalt Tallinnas) selleks ümberehitatud autobussi ja avatakse ürituspaigas. Erilise R-templi idee "isaks" ja selle läbiviijaks peetakse Tallinna Peapostkontori ülemat Tarmo Tõeleid.

Millega aga siis kustutatakse taolises eripostiasutuses marke? Lahendus on lihtne ja geniaalne - seni veel avamata postiasutuse kalendertempliga! Näib, et järjekorras järgmise numbriga (TALLINN 37 ja TARTU 8) sidesutuse tarbeks on kalendertemplid juba valmis Tallinna Peapostkontoris ja neid on

sellistel puhkudel kasutatud. Esitan järgnevalt nimekirja nende eripostiasutuste kohta, kus olemasolevail andmeil on kasutatud erilisi tähttempleid (R-templid), märkides ära nende asutuste tegutsemise aja, ürituse ja milliste postitemplitega postmargid on leidnud kustutamist.

1. 1947-06-28-29 TALLINN ENSV XII ÜLDLAULUPIDU. Laulupeoajal Tallinnas. Margid kustutatud kolme kaalikesse eritempliga. Tõenäoliselt kohapeal valmistatud kummitemplid. Tempelvärv lilla.

1:1 28.VI 1947 "A" o 37 mm 1:2 29.VI 1947 "A" o 37 mm 1:3 29.VI 1947 "B" o 37 mm

Kaheksakeelne tähtustempel, rahvusvahelisel kasutatava "R" tunnustähe asemel "T" ja "3". Suurus 47 x 23 mm. Tempelvärv lilla.

2. 1950-07-22-23 Tallinn ENSV Nõukude Eesti 1950.a. Üldlaulupeo Laulupeoajal Tallinnas. Margid kustutati kahe, tõenäoliselt kohapeal valmistatud kummitempliga. Tempelvärv lilla ja must.

2:1 22.VII 1950 "A" o 38 mm 2:2 23.VII 1950 "B" o 38 mm

Kaheksakeelne tähtustempel. Tunnustähed "T" ja "3". Suurus 48 x 23 mm. Tempelvärv lilla.

3. 1981-07-03-05 Tallinn X Rahvatantsupidu Komsomoli staadionil (end. S/S Spordi väljak) Tallinnas asunud postibussis. Postmargid saadetistele kustutati korralise kalendertempliga "TALLINN 37 e" o 29 mm. Tempelvärv must. Kaheksakeelne tähtustempel siselikuks tarvis, tunnustähed "T" ja "3". Suurus 53 x 28 mm. Tempelvärv lilla. Olemasolevail andmeil saadetu umbes 800 kirja.

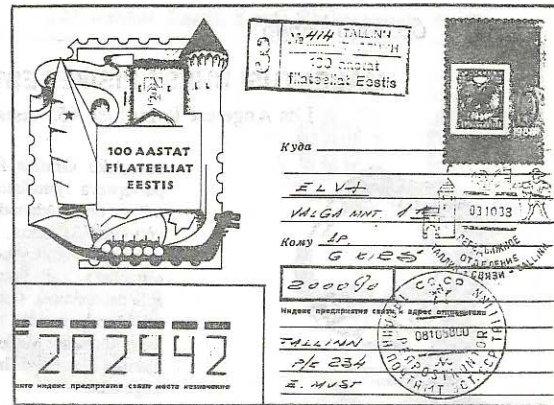
4. 1981-10-02 TARTU 15 AASTAT ÜFÜ TARTU OSAKONDA. Tartus tarv. kooperatiivis ruumides, seoses ühingu 15.a. juubelinäituse ja teiste üritustega. Postmargid saadetistele kustutati kalendertempliga "TARTU 8 - a" o 29 mm. Tempelvärv must. Kaheksakeelne tähtustempel siselikuks tarvis, tunnustähed "T" ja "3". Suurus 53 x 28 mm. Tempelvärv lilla. Saadetu umbes 1.500 kirja.

5. 1982-04-13-19 TALLINN XV Üleiliduline Filmifestival. Kino "Kosmos" ja hotell "Olimpia" ruumides Tallinnas. Postmargid saadetistele kustutati korralise kalendertempliga "TALLINN 37-e" (kino Kosmos) ja "TALLINN PEAPOSTKONTOR - e" (hotell "Olimpia"). Kaheksakeelne tähtustempel siselikuks tarvis, tunnustähed "T" ja "3". Suurus 53 x 28 mm. Tempelvärv lilla. Teada heles templi a - kino "Kosmoses" ja b - hotell "Olimpias".

Käesolev artikkel on varem avaldatud aastaraamatus "EESTI FILATELIST" nr. 28 1982. aastal.

"kuna käesolev artikkel on avaldatud 1982. aastal, siis tuleks kogu edaspidist teksti lugeda mineviku vormis. Päevakorda sai see lugu võetud aga seepärast, et ka käesoleval ajal toimub meil pidevalt üritusi (filateliaanäitused, Tartu Suusamaraton 1995.a jm.) kus on kohapeal olnud ka nn. erisidejaoskond, on korraldatud eritembeldamisi, saadetu hulgaliselt teiste seas ka tähtitud kirju, kuid kordagi ei ole valmistatud ega kasutatud asjakohase tekstiga tähtustempleid. Eesti erilise R-templi idee "isa" - härra T.J. Tõeleid võiks nüüd selle küsimuse uuesti päevakorda võtta.

Toimetus

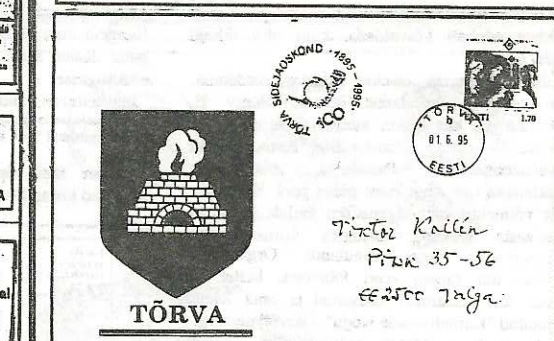
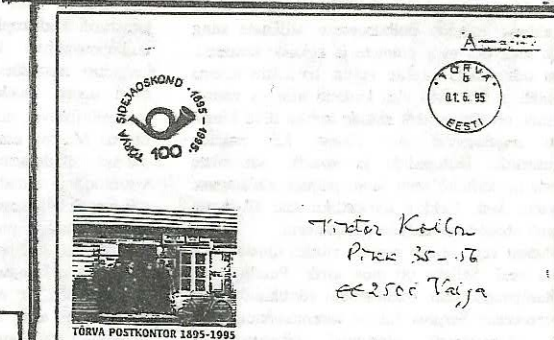
Lisan siia veel ühe erilise tähtustempliga ilmselt erisidejaoskonna kirja mille tembelendus peaks täielikult vastama UPU nõuetele.

NUUSTAKU POSTIJAOSKOND 100-AASTANE.

1. AUGUSTIL 1995.a. tähistas oma 100-ndat aastapäeva NUUSTAKU POSTIJAOSKOND (Otepää). Kasutusel oli EP kõrvaltempel ja kohaliku kunstniku Ago Kivi kujundatud kirja-ümbrik (Trükkis Tartu Postkontori TaK-44, 1995.a.)

Tembeldamisel kasutati veel Eesti Üliõpilaste Seltsi 125. Aastapäeva Eesti lippudega ümbrikku ja Otepää vapiga ümbrikku (H.Audova - TaK-5, 1993.a.) Avo Raid

TÕRVA SIDEJAOSKOND 100-AASTANE.

Veidi enne Nuustakut (Otepää) Postijaoskonna 100-ndat aastapäeva - 1. Juunil 1995.a. tähistas TÕRVA SIDEJAOSKOND oma 100-ndat aastapäeva. Nüüd saame näidata ka seda kõrvaltempel ja kasutatud ümbrikke. Ülemine - kohapeal valmistatud, alumine - Tartu Postkontori ümbrik Tõrva vapiga (H.Audova TaK-6, 1993.a.) Toimetus

Õp. Rein Neggo

MÄLESTUSI ÜHEST PISIKESEST ALGUSEST

Los Angelese koguduse 45. aastapäevaks

Kui septembris 1949 immigrandina saabusime oma uude kodulinn, Los Angelesse Kalifornias, oli päikest ning soojust palju. Rohkem kui olime harjunud. Aga soojust oli ka muul kombel siinsete inimeste sõnades. Poeg Rein, kes oli sündinud põgenikutekonnas Kuressaare ja rongisõidul New Orleansist siia haigestunud, läks kohe haiglasse, kus sealne personali abivalmidus ümbritseva väikesele oli lausa liigutav. Ja kui kolm päeva hiljem ühes äärelinna pargis toimuvale Eesti Seltsi kokkutulekul kohtasin kaaseestlast, oli käepigistus tugev ja silmavaade selge. Kuigi Selts oli vanusestlaste asutatud juba palju aastaid tagasi, näeksid seal terve rida unustunukaid, nende hulgas ka tuttavaid Geistingeni päevilt. Organiseeriti juba rahvatantsurüüpi, kes ka varsti esines Rahvusvahelises Instituudis. Vahetati me oma muusika ja kogemusi. Lagati nõuandeid vastastikku. Aga arutati ka ühiskondlikke muresid, kuid ikka selles suunas, kuidas rahvuslikke elavaldusi teha elavamaks. Nii ei olnud raske suhelda sellesse pulbitsevasse allikasse ning anda oma osa oma võimete ja oskuste kohaselt. Juba selle pargi poplite varjus hakkasin otsima ühiskonda ja kui asi oli leitud mitmes variatsioon, oli tähtne kõik sõnada kokku ühte kimpu eesti segakoorina siin linnas, kes paljude kontsertide, laulupidide ja muude esinemiste kaudu on kannud eesti laulu paljude sõnadesse meistris Jaak Kakk'e kannatlikult üle all ja on samuti olnud teekasjaks tänapäevani.

Midagi väga olulist puudus siinses ühis-konnas siiski veel. Selleks oli oma kirik. Puudusid ka kirikuõpetajad selle traditsiooni edasikandjadena. Ülempreester Sergius Samon varemsaabusuna oli küll tänuväärset alustanud oikumeeniliste jumalateenistuste pidamist, mis aitasid palju seda puudust edukalt kõrvaldada, kuid olid ikkagi ajutist laadi.

Selles olukorras, otsekui Jumalast saadetuna, sain tuttavaks sakslasest õpetaja Henry E. Hoosman'iga, kes lahkel meelel andis oma Hea Karjase kiriku kasutada eestikeelseteks jumalateenistusteks Pasadena, mis asub äärelinnana Los Angelesest põhja pool. Kasutasin seda võimalust oma algatusliku jõululauapäeva ja vana-aasta õhtul, kusjuures viimasel õp. Hoosman ise jagas armulauda. Organistina tegutses mu vanem vend Johannes, kellel oli kaasas ka Saksamaal koostatud ja oma käega kirjutatud "Koraaliviise Kogu". Osavõtjate arv ja nende poolt avaldatud mõtted olid sobivad edasiminekuteks ja nii kirjutasin piiskop Juhan Köpp'ule pikema kirja siinse olukorra kohta, informeerides teda oma sammudest, tehes ettepaneku koguduse asutamiseks ja paludes instruksiooni. Need saabusidki tema esindaja praost Aleksander Hinno kaudu, kes oli määratud kirikliku elu korraldajaks Ühendriikides. Nende alusel kutsusingi kokku koguduse asutamise

koosoleku samasse Hea Karjase kirikusse peale palvepäeva jumalateenistust 6. märtsil 1950, millest on möödunud juba 45 aastat. Koosolekust võttis osa 31 isikut, otsustati asutada EELK Los Angelese kogudus ja valiti ajutine juhatus, mille esimeheks sai tuntud vanaeestlane elupõline E. Seltsi esimees Bernard (Ben) Nurmisen. Kõik tublid rahvustikud töömehed, kellega rööm oli koos töötada. Mulle jäid organiseeriva õpetaja ajutised ülesanded. Indu oli meil palju, kuid vähe kogemusi.

Algas vaevarikas koguduse organiseerimistöö, sest inimesed olid laiali selles tohutus metropolis ja kaugemalgi, õpetaja leidmine ei õnnestunud kogudusel veel puuduva majandusliku kandepinna tõttu ja sõbralikust Hea Karjase kirikust Pasadena tuli minna kesklinnale lähemale, kus transpordil olid soodsamad. Esimese tegevusaasta jooksul koguduse piirkonda asunud õp. Oskar Pastik oli töölepinguga seotud Cucamongas, kuigi aitas kaasa koguduse teenimisel. Uue kiriku kasutamiseks saadi kokkuleppele Augustana sinodisse kuuluva Angelica kogudusega, misugusest valikust algasidki koguduse edaspidised murepildid ameerika kiriku atakidega meie koguduse absorbeerimiseks. Ometi viidi juba läbi esimene leotkursus, peeti jumalateenistusi regulaarselt, asutati täienduskool, hakati andma välja billettähti "Vastutuli", korraldati abistamistegevust ja aasta lõpul asusid tööle ka noukogu ja korraline juhatus. Koguduse õpetajateks on olnud õpetajad J. Aarik, O. Pastik, praost E. Ulp, jällegi hooldajana (...) Aastate vältel on pidevalt organiseeritud abistamis- ja hooldustegevust, töötatud koos noortega, võetud aktiivselt osa ildkiriklikust ja rahvuslikust tööst, aga eelkõige on püütud kogudusest kujundada uut vaimulikku eesti koda, kuhu kõik meie rahva tütreid ja pojad võivad koguneda oma esivanemate Jumala ette ühise perena.

Kui kunagi ühel Eesti Vabariigi aastapäeval jutustasin kodukopli põlistest päripäevadest, kes mullepoisipõlves kõnelesid iidset juttu, siis koguduse aastapäeva ümber mõtteid mõlgutades tulid meelti meelde linnapargi poplid soojal septembripäeval, mil läksin nende varjust ühiskonda otsima. Ma pole seal enam tagasi läinud, aga sealt aland südamusterida on mu isiklikku elu vorminud ja olnud määravaks ka siinse väikese ühiskonna kujunemisel.

Jumala abiga on siingi saanud domineerivaks elukutavad, koduarmastavad ja koondavad jõud, mille abil on kujunenud terve, rahvuslikult mõtlev, jumalaskartlik ja aktiivne eesti ühiskond, kuhu kuulmine teeb lausa rõõmu. Ja siingi on kogudusel stabiilses ja üksusena olnud tähtsust oma väärtuslik osa. Olgem tänuks selle eest ja liitugem aina tugevamini, et ühiselt kauda veel palju ilusaid kirju ning mustreid oma ühiskonna elukangasse.

Inglitelinnas, küünlapäeval 1995.
Toimetusele saatis õpetaja Rein Neggo. Avaldatud lühendatult.
Varem avaldatud "Eesti Kirik" nr. 2 - 1995

Avaldan tänu õpetaja Rein Neggo'le mille saadetud kirjanduse eest. Toimetaja

Heategevuslikud kleepemargid Kanadast

Eesti posti edustaja Suomes:
Postimarkkilaite
LAURI PELTONEN KY
PL 39 (Juvikinkatu 32)
10901 HANKO
Puhelin 911-82336 FAX 911-85390

1/1991

KES TEAB - KELLE TÖÖ?

Harra Elmar Ojaste kirjutab Rootsist, et viimasel ajal on ilmunud liikvele tervikajad imeliku templiga, mis on olnud kasutusel Soomes 1.-3. novembril 1991.a. Kirjutaja arvab, et see on margifirma Lauri Peltoneni omatoode, ega sarnane Soome eritempletele. Lisab ka koopiat kaardist nimetatud templiga ja küsib, kas on keegi, kes teab kelle valmistatud see tempel on? Palun teatada "Elva Filatelisti" toimetusele. Elmar Ojaste.

AIR MAIL

1.a.

Mr. GUNNAR KIRS

VALGA MNT. 12

EE 2442 ELVA

Heino Nurmberg kirjutab Ameerikast

Alates 9. juulist 1995.a. läksid USA välismaa postitariifid kallimaks. Seega 8. juuli k.a. oli seniste tariifide viimane päev. Juuresolev kiri kannabki seniste tariifide viimase päeva templit. Kuna järgmine päev, s.o. 9. juuli oli pühapäev, mil posti ei töödeldud ega tembeldata, siis pole uue tariifi esimese päeva templit võimalik saada.

Ohuposti tariif seni oli 50 c esimese 1/2 untsi eest, uus tariif on 60 c. Alates 9. juulist kaotatakse ära laevaposti võimatus tavaliste kirjade jaoks - kõik lähevad nüüd õhupostiga. Laevapost jääb ainult trükitööde ja pakide saatmiseks.

Seoses EUROOPA margi ilmunisega leidsin, et sel olev kiri "fasismivangide vabastamisest" oli mulle väga võõrastav. Olin harjunud mõistega, et fassidid olid Itaalia päritoluga. Saksamaal olid aga natsid. Seega oli üllatav, et eurooplased tähistasid Aafrika maade vabanemist Itaalia ülemvõimu alt. Kuna see väljaanne pidi aga tähistama Euroopa vabanemist natside haardest, siis kahjuks nähtavasti Eesti Post ei teadnud vahet teha natside ja fassistide suhtes.

Hiljuti sain koopia Efil esimesest numbrist (1995). Seal on O. Benensoni artiklis postmarkide erimite liigitamise kohta väike faktiline viga. Nimelt kolmandas paragrahvis nimetatud president E.J. Flanagan polnud mitte USA president. Ta oli nn. Poiste Linna (Boys Town) asutaja ja juht. Võimalik, et oli selle ettevõtte president, ehkutselt oli aga katoliku preester.

Ma ka sugugi ei ühtu hr. Benensoni arvamusega, et nurgaplokkidel, poogna ääretükkidel mingi trüki või perforatsiooniga jne. pole mingit filatelistlikku tähtsust. Selle loogika alusel oleksid ka tavalised nurgaplokkid "filatelistlikult tähtsusetud". Oleks huvitav seda kumagi hr. Bensoniga diskuteerida.

TARTU POSTKONTORI UUED KALENDERTEMPLID

(väljaarvatud Tartu linn)

 2315	 2410	 2461	 2403	 2465	 2417
 2432	 2433	 2451	 2418	 2414	 2456
 2412	 2455	 2405	 2462	 2460	 2463
 2445	Laguja Sidejaoskond suletud alates 20.12.1994.	 2441	 2420	 2402	 2411
 2427	 2428	 2424	 2416	 2440	 2466
 2454	 2404	 2452	 2467	 2421	 2401
 2423	Tooni Sidejaoskonnas töötab ainult posteljon On loota, et hakkab täiskoormusega tööle.	 2444	 2430	 2464	 2453
 2431	 2413	 2464	 2425	 2406	 2426

Märkus: Kirepi Sidejaoskond ajutiselt suletud alates 1. aprillist 1995.

Hind 5.-Kr